

İsmini şehrimiz ve önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ten alan İzmir Atatürk Lisesi, mezunları ve öğrencileriyle Cumhuriyet yolunda ilerliyor.

Atatürk'ün Adını İlk Alan Okul

İzmir'in köklü eğitim kurumları arasında yer alan İzmir Atatürk Lisesi, salt bir eğitim kurumu olmanın ötesinde yurt ve Cumhuriyet sevgisine bağlılığının bir ifadesi olarak, 138 yıldır aydınlık yolculuğunu sürdürüyor. Kurtuluş Savaşı yıllarında dersliklerden çıkarak cepheye giden öğrencileri okulun en baş köşesinde, saygı ile anılıyor.

Okulun misyonu şu şekilde aktarılıyor:
“İnsan sevgisini her şeyin üzerinde tutan, çağdaş, laik, Atatürkçü, ulusal ve evrensel değerlere bağlı, başarılı bireyler yetiştirmek, ulusal ve uluslararası projeler üretmek, bilimsel ve teknolojik gelişmelere uygun eğitim ortamı hazırlamak, insan ve doğa sevgisini geliştirici etkinlikler düzenlemek, demokrasi bilincini yerleştirmek, Atatürkçü düşüncüyü pekiştirici

etkinlikler düzenlemek, öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmelerini sağlamak, öğrencilerimizin hedeflerine uygun üniversiteyi kazanmaları için eğitim ortamı sağlamak, Türkçesine sahip çıkan ve yabancı dil eğitimi ile dünya vatandaşı olan bireyler yetiştirmek.”
İzmir'in işgali sırasında o dönemki adı Mekteb-i Sultani olan okulun yurtsever öğretmenleri Vasıf Çınar ve Mustafa Necati vatanseverlere okulun kapılarını açıyor. Lise, direnişin merkezi oluyor. 15 Mayıs 1919 günü gerçekleşen işgale ilk karşı çıkanlar arasında lisenin öğrencileri de yer alıyor. İzmir'den başlayan direnişin Anadolu geneline yayılmasıyla, okul öğrencilerinden cepheye gidenler oluyor. Zaferle sonuçlanan savaşın ardından okullarına dönen öğrenciler, diplomalarını alıyor. Ve o diplomalar şu an okulun içerisinde yer alan müzenin

duvarlarında asılı. Adıyla ve şanıyla sadece İzmir'in değil ülkemizin haklı gurur kaynaklarından olan İzmir Atatürk Lisesi Eğitim Vakfı Başkanı **İhsan Tutum** ile dergimiz KNK için söyleştik.

İhsan TUTUM

İzmir Atatürk Lisesi

İzmir Atatürk Lisesi ve İzmir Atatürk Lisesi Eğitim Vakfı, zaman tüneli gibi. KNK okuyucularına İzmir Atatürk lisesini tanıtır mısınız?

İzmir'in en eski okullarından ikincisi olan İzmir Atatürk Lisesi, günümüzde Vilayet Konağı bitişiğinde olan eski İzmir Adliyesi'nin bulunduğu binada 1886 yılı Temmuz ayında İzmir İdadisi olarak eğitime başlamıştır. 1890'da 7 senelik idadi olan okul, 29 Ekim 1910 tarihinde, Milli Eğitim Bakanı Emrullah Efendi'nin zamanında, Sultani (lise) olmuştur.

Cumhuriyet devrine kadar Mekteb-i Sultani adıyla İzmirli gençlerini yetiştirmiştir. Mekteb-i Sultani, İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali sırasında boşaltılarak, Yunan Adliye binası haline getirilmiştir. İzmir'in kurtuluşu sonrası, Türk Hükümeti tarafından da bina yine adliye olarak kullanılmaya devam etmiştir. Bunun üzerine Mekteb-i Sultani, Rumlar tarafından kız yatılı okulu olarak inşa edilmiş olan şimdiki binasına taşınmıştır. Cumhuriyet devrinde okul; sırası ile “İzmir Erkek Lisesi”, “İzmir Birinci Erkek Lisesi” adlarını almıştır.

1942 yılında ise Cumhurbaşkanı İsmet Paşa'nın istemiyle, “İzmir Atatürk Lisesi” adını almıştır. İsmini Atatürk'ten alan okul, 1925 ve 1931 yıllarında Gazi Mustafa Kemal Atatürk tarafından da ziyaret edilir.

Türkiye genelindeki başarılı öğrencilerin tespiti için bir sınav düzenlenmesini isteyen Mustafa Kemal, sınavda İzmir Sultanisi öğrencilerinin başarılı sonuçlar elde ettiğini öğrenince, okulumuzu tekrar ziyaretinde dört ayrı sınıfa girer ve yapılan derslerde öğrencileri dinler. İlk önce matematik dersine giren

Mekteb-i Sultani

Cumhurbaşkanı, bir başka sınıfta “Ziya Gökalp, diğer bir sınıfta edebiyat dersinde “Kubilay”ın işlenmesinden memnun olur.

- İzmir’de işgal öncesi yapılan direnişlerde ‘Mekteb-i Sultani’nin yeri nedir?

İzmir’in işgal öncesi, İzmirliilerin direnişi İngilizler ve İzmir Valisi Kambur İzzet’in istemiyle yasaklanmıştır. Bu kez Mekteb-i Sultani’den öğretmen Vasıf (Çınar) Bey, Mustafa Necati (Uğural) Bey, vatanseverlere okulun kapılarını açmıştır. Okulumuz, bundan sonra

direnişin merkezi olarak Türk direniş tarihinde yerini alır. 15 Mayıs 1919 günü, İzmir’in Yunanlılar tarafından işgal edileceği süratle duyulmuştur. Günlerdir tedirgin olan İzmir halkının gerilimi ve öfkesi son kerteye varmıştır.

İlk olarak, Maşatlık (şimdiki Eşrefpaşa Pazaryerinin aşağısı) mevkiinde düzenlenen mitingde; Mekteb-i Sultani’den öğretmen Vasıf Bey, Mustafa Necati Bey, Mehmet Şevki Bey, gazeteci Hasan Tahsin Bey, eski Müftü Rahmetullah Efendi öncülük yapmıştır.

15 Mayıs 1919 gününe gelirsek, yani İzmir’in kanlı işgal gününe... Pasaport’a sürüklenenler arasında Mekteb-i Sultani orta öğrencileri de vardır.

- İzmir’in işgali sırasında Enver Bey adında bir öğrenci varmış, onun başına gelenleri anlatır mısınız?

İzmir Sultanisi orta sınıfı öğrencisi Enver Bey (okulumuzda 20 sene öğretmenlik yapan Enver Demir’in 40 yıl adlı kitabından), tarih dersinde bir silah sesi duyar, o ses Hasan Tahsin’in attığı silahın sesidir. Bu silah sesinden sonra derslere ara verilir ve bir grup öğrencimiz ve

Enver Bey, Pasaport’a sürüklenen öğrencilerden biridir. Yirmi sene sonra, mezun olduğu okulda, “Enver Baba” lakabıyla müdürlük yapmıştır.

- Okulda yapılan son restorasyonu anlatır mısınız?

Yıllardır uğraştığımız okulumuzun üç katlı ana binası, tüm sınıflar, salon ve koridorların restorasyon çalışması bir buçuk yıl sürdü, önce ana binanın bodrum katlarının taşıyıcı elemanları güçlendirildi. Yıllarca süren çalışmalarda tarihi yapımızın çatıdan temellere yapılması gereken bütün işlemler titiz bir çalışma ile tespit edildi. Bu tespit

sonrası İzmir 1. No’lu Kültür Varlıkları ile temasa geçilerek gerekli izinler Vakfımızca alındı. Önce Vakfımızca projelendirilen bu restorasyonun yapılması için kaynak araştırdık. Ancak maliyetler çok büyük olduğu için 2022 yılında İzmir Valisi Sayın Yavuz Selim Köşker’i ziyaret ederek konuyu detaylı bir şekilde arz ettik. Sayın Valimiz okulumuzu ziyaret ettikten sonra 2022 yılının son ayında restorasyon ihalesini gerçekleştirdi.

Önceden Buca’da Kaynaklar depremi sırasında büyük hasar alan spor ve konferans salonlarının hasar gören

İzmir Atatürk Lisesi - Mezun Diplomaları

İzmir Atatürk Lisesi - Anıtkabirden gelen Türk Bayrağı

duvarlar nedeni ile çökmemesi için süratle ahşap iskele ile askıya alınmıştır. Restorasyon sırasında bu sayede dönem eki olan bu yapının bütün duvarlarını sökerek ve yaklaşık 1,5 metre aşağıya inerek aslına uygun restorasyonu yapılmıştır.

Tarihi yapılarımızın tamamının elektrik ve su tesisatı, tuvaletler yenilenmiştir. Ayrıca tüm tarihi yapının dışında ve içinde sınıf ve koridorlar sıvaları tamamen sökülerek (eski sıvalar yaklaşık 7 cm. olup tehlike arz ediyordu) sıva altına yerleştirilen fileler ile yeniden sıvanarak sağlıklı hale getirilmiştir. Yapılan işlemin büyüklüğünü algılayabilmek için yaklaşık 5 bin metrekare sıva işlemi yapıldığını söyleyebiliriz. Okulun iç aydınlatması öğrencilerimizin sağlığına uygun ve estetik olarak gün ışığı aydınlatmaları ile donatılmıştır. Ayrıca Ana binamızın merkezindeki kolonlu salon onarılıp, tarihi yapılara uygun şekilde aydınlatılmıştır. Koridorlarda ve ana girişlerdeki çöken zemin döşemeleri güçlendirilerek aslına uygun karolarla yeniden döşenmiştir. Spor salonumuzun ahşap makasları depremde kayarak, yıkılmaya maruz kalmıştır. Yerinde müdahale yapılarak, ahşap makaslar askıya alınmasında okul idaremizin gayretini yadsıyamayız. Spor salonu ve konferans salonumuzun tavan ahşap makasları estetik olarak açıkta bırakılmış, ahşabın güzelliği ortaya çıkarılmıştır. Konferans salonunun koltukları yenilenmiş ve koltuk adedi 252 olarak azaltılmıştır. Bu arada fuaye genişletilmiş, sahne dahil toplam 6 çıkış yapılmıştır.

Konferans salonu genişleyen fuayesine bay, bayan ve özürli tuvaletleri eklenerek tuvalet eksikliği giderilmiştir. Konferans Salonu genişlemiş sahnesi ile öğrencilerimizin her türlü etkinlikleri ve konferanslara uygun hale getirilmiştir.

- Restorasyon tarihi dokuya özen gösterilerek yapıldı diye biliyorum?

Günümüzdeki İzmir Atatürk Lisesi yapısı, 1905 yılında Rum Kız okulu (Kentrikon Parthenagogeion) olarak inşa edilmiştir. O dönemde gündüzlü kız okulu hatta kısmen "Hemşirelik Okulu" olarak kullanılmıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra 1922 yılında bu binaya taşınan okulumuz "İzmir Erkek Lisesi" adını almıştır. Bu yıllarda yapılan "İmar Planı" ile okul alanımız büyütülmüş ve 32 dönümlük parsel haline gelmiştir. Mezunumuz İzmir Belediye Başkanı Behçet Uz tarafından okulumuz onarılmış ve yıllar

içinde yeni binalar eklenmiştir. Tescilli binalar 2012 ve 2024 yıllarında restore edilmiştir. Cumhuriyetin ilanına kadar dış sıvası dahi olmayan, duvarları taş örgülü okul binasının, İzmir'in simge yapılarından biri haline gelmesinde; **İzmir Atatürk Lisesi Eğitim Vakfı'nın** büyük emeği vardır.

19. Yüzyılın mimari özelliklerini taşıyan bina planı, ana giriş holünden sağa ve sola dağılan dersliklerden oluşmaktadır. Bina üç katlıdır. Giriş holündeki sütunlar ile taşınan ara kat, galeri boşluğuna bakmaktadır ve okulumuz, "Antik Ege"nin izlerini taşımaktadır. Yüksek tavanlı iç mekanlarında anıtsal kolonlar yer almaktadır. İzmir Atatürk Lisesi, ağırlıklı taş ve tuğladan oluşan yığma sistem ile çelik ve betonarme sistemin bir arada kullanılmasıyla inşa edilmiştir. Yapının çatı konstrüksiyonunda, doğramalarında ve derslik zeminlerinde ahşap malzeme kullanılmıştır.

İzmir Atatürk Lisesi - Eğitim Vakfı

- İzmir Atatürk Lisesi müzesini merak ediyorum, öncelikle okulu yarım bırakıp, cepheye giden öğrenciler hakkında bilgi verir misiniz?

Atatürk Lisesi'nin bahçesinde bulunan müdür lojman yapısı, İzmir ve çevresinde sıkça görülen iki katlı, cumbalı konut mimarisini belgeleyen bir yapıdır. Yapının plan ve cephe özellikleri, orijinal malzeme kullanılarak uygulanan işçiliği ve özgün nitelikleri ile günümüze kadar korunarak gelmiştir. Müzemizin bir duvarında Gazi öğrencilerimizin

okula dönüş belgeleri yer alır. Tabii ki şehitlerimiz de vardır. Müzemizde tarihe geçmiş mezunlarımıza bir oda ayırdık. İçerinde dört milli eğitim bakanı, iki başbakan, birçok devlet adamı vardır. Elimizde eski mezunlarımızın diplomaları da vardır. Spor odamızda, 1920 yıllarına dayanan çeşitli spor dallarında kazanılan kupalar ve sporcuların fotoğrafları yer alırken, üst katta iki mezuna ait özel kitap koleksiyonu bulunmaktadır. Zemin katta bulunan müstemilat olarak tabir ettiğimiz, hamam, mutfak,

yemek odası gibi mekânların ilk yapıldığı günkü gibi korunmuş olması, bu tür örneklerin İzmir'de azalması nedeniyle değerlidir. Bu müstemilatla 1922-23 yıllarına dayanan fizik, kimya, biyoloji laboratuvar malzemeleri teşhir edilmiş, gezenlerin çok ilgisini çekmektedir. İzmir Atatürk Lisesi Eğitim Vakfı tarafından önce projeleri yaptırılan, ardından da restorasyon inşaatı tamamlanan yapıda, restoratör mimar Salih Seymen proje müellifi ve uygulama teknik sorumlusu olarak katkıda bulundu. Restore edilerek İzmir Atatürk

Lisesi Müzesi'ne dönüştürülen lojman yapısı, İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından, "2012 Tarihe Saygı Genel Koruma Ödülleri" kapsamında, İzmir Atatürk Lisesi Müzesi restorasyonu "Özgün İşlevin Değiştirildiği Esaslı Onarım" dalında ödüle layık bulundu.

- Okulunuzda kız yurdu ve erkek yurdu olduğunu biliyoruz. Bunları nasıl gerçekleştirdiniz? Eğitim vakfı olarak katkınız oldu mu?

Mezunumuz İnşaat Mühendisi (Anemon otelleri sahibi) İsmail Akçura da 120 kapasiteli erkek yurdunu 2014 yılında okulumuza kazandırmıştır. Yine başka bir hayırsever Fatma Sacide Akarcalı tarafından 80 kız öğrencinin kalabileceği yurt 2017 yılında bitirilmiştir.

Türkiye'de hiç bir okulun içinde yurt bulunmazken, İAL içinde son derece konforlu, öğrencilerimize yaraşır yurtlara sahip olduk. Yurt projelerinin Anıtlar kurulu işlemlerinde Eğitim Vakfımız öncülük yapmıştır.

- Son olarak, ne söylemek istersiniz?

1905 yılında yapılan okulumuzun mükemmel restorasyon ile yapı adeta gençleşmiştir. Restorasyon ihalesi talimatını veren İzmir Valiliğine şükranlarımızı sunuyoruz. Yükleniciye, Restoratör Mimarı Salih Seymen'e yaptıkları titiz çalışmayla İAL Vakfı adına teşekkürlerimizi KNK aracılığıyla sunuyoruz.

İzmir Atatürk Lisesi - MüzeEski Laboratuvar Köşesi

İzmir Atatürk Lisesi - Müze Girişi

İzmir Atatürk Lisesi - Nazime Sacide Akarcalı Kız Yurdu